

Notat

Dato: 14.10.2015
Arkivsak: 2014/10587-15
Saksbehandlar: heihand

Til: Hans-Christian Engum

Frå: Heidi Handeland, Inger Lena Gåsemyr

Kulturminnefagleg innspel - rv 555 Sotrasambandet - områdeplan - Fjell kommune

Områdeplan for Sotrasambandet i Fjell kommune, plan ID 20130001 362RP er lagt ut til høyring i perioden 30.08.15 til 31.10.15. Hordaland fylkeskommune har fått utsett frist av Fjell kommune til 26.11.15 for politisk handsaming av fråsegn til plan, og handsaming av søknad om dispensasjon etter kulturminnelova hjå Riksantikvaren.

Kulturminneinteresser i planområdet

I planområdet for områderegulering for Sotrasambandet var det ved oppstart av plan kjent 4 automatisk freda kulturminne på Kolltveit. I samband med oppstart av plan i 2013 utførte Hordaland fylkeskommune arkeologisk registrering med heimel i § 9 i kulturminnelova i planområdet. Registreringa påviste eit omfattande funntilfang, totalt 18 kulturminnelokalitetar, automatisk freda etter § 4 i kulturminnelova. Totalt er det no kjent automatisk freda kulturminne innanfor alle 4 delstrekningar i planen i Fjell kommune. På Kolltveit, austsida av Søre Bildøy og Arefjordpollen ligg dei automatisk freda kulturminna i utmark, beitemark eller brakkland. På vestsida av Søre Bildøy ligg det 8 automatisk freda kulturminne i kulturlandskap, gammalt jordbruksland med steingardar, rydningsrøyser og liknande kulturlandskapselement. Dei automatisk freda kulturminna er i hovudsak spor etter busetnad frå eldre og yngre steinalder, men òg med innslag av yngre aktivitet i eldre jernalder, vikingtid og mellomalder. Fleire av lokalitetane viser spor etter å ha vore i bruk ved gjentekne høve og over lengre tidsrom. Stort sett alle dei påviste lokalitetane har betydeleg kunnskapspotensiale, og, dersom dei kunne bevarast i større samanhengande omsynssoner, betydeleg bevaringspotensiale.

Av nyare tids kulturminne er anlegget på Knarrevika eit kulturmiljø med høg lokal og regional verdi.

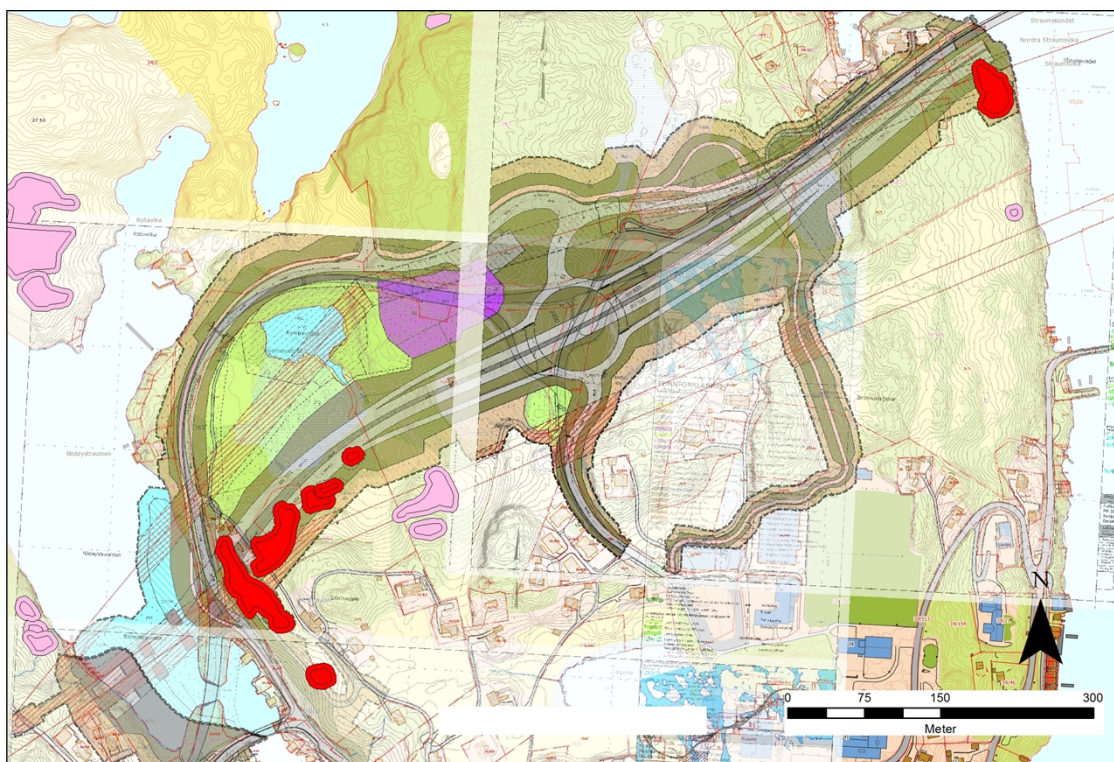
Konflikt med 12 automatisk freda kulturminne – tilråding om dispensasjon frå kulturminnelova

Områdeplanen som no er lagt fram til offentleg ettersyn er i direkte konflikt med 12 automatisk freda kulturminne, i hovudsak steinalderbuplassar. Før vedtak av reguleringsplan skal kulturminnemynde ta stilling til om automatisk freda kulturminne som er råka av planen skal bevarast gjennom justering av planen, eller om det kan søkjast dispensasjon frå kulturminnelova for løyve til inngrep i automatisk freda kulturminne etter § 8,4. ledd i kulturminnelova. Riksantikvaren er rette mynde til å avgjere om det kan gjevast dispensasjon frå automatisk freding, og eventuelt på kva vilkår. Fylkesrådmannen v/fylkeskonservator har oversendt planen til Riksantikvaren med tilråding om dispensasjon frå kulturminnelova for dei 12 automatisk freda kulturminna som er råka av planen, med vilkår om utgraving av dei aktuelle kulturminna (2015/10587-14). Til grunn for tilråding om dispensasjon ligg vurdering av dei automatisk freda kulturminna sin tilstand, bevarings- og kunnskapspotensiale, samt planen si

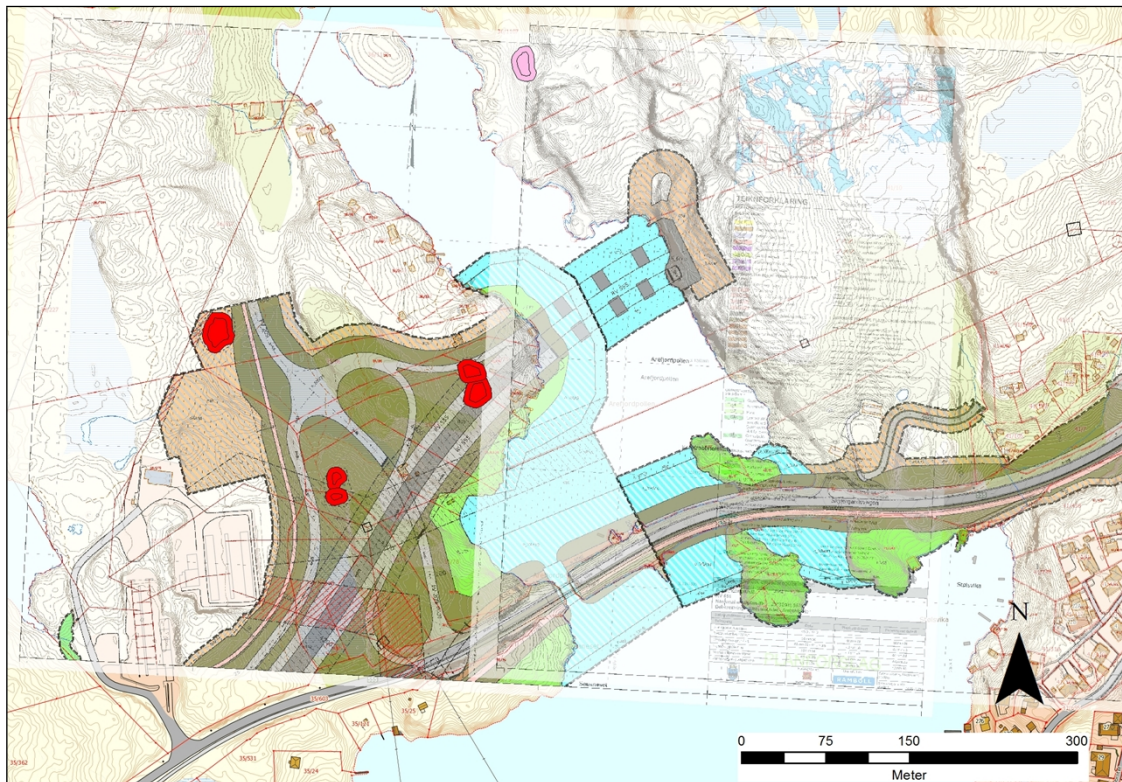
samfunnsmessige tyding. I denne planen har vi vurdert det slik at mindre justeringar av vegtrasè og infrastruktur ikkje vil kunne gi ein tilfredstillande bevaringssituasjon for dei kulturminna som no er i direkte konflikt med tiltak i områdeplanen. Dei 12 lokalitetane som er tilrådd dispensasjon for er vist på kart under, 7 lokalitetar på Søre Bildøy, og 5 lokalitetar i Arefjordpollen.

Dersom Riksantikvaren kan slutte seg til fylkesrådmannen si kulturminnefaglege vurdering av områdeplanen, vil Riksantikvaren gi uttale som leggjast ved fylkeskommunen si fråsegn i saka. Vilkår Riksantikvaren set for eventuell dispensasjon skal inkluderast uavkorta i planen sine føresegner.

Ytterlegare 6 automatisk freda kulturminne ligg nær nye tiltak i områdeplanen, men utanfor planen sitt areal til offentlig ettersyn. Fylkesrådmannen vurderer at desse kulturminna ligg slik til at dei kan bevarast. To areal med kulturminne som ligg nær nye tiltak i planen, bør inkluderast i planområdet med arealføremål LNF og omsynssoner.

Bildøy: Georefererte plankart med automatisk freda kulturminne i og nær planområdet. Kulturminne som er tilrådd dispensasjon for er vist med raud markering.

Arefjordpollen: Georefererte plankart med automatisk freda kulturminne i og nær planområdet. Kulturminne som er tilrådd dispensasjon for er vist med raud markering.

Delstrekning 1 Kolltveit - Bildøystraumen

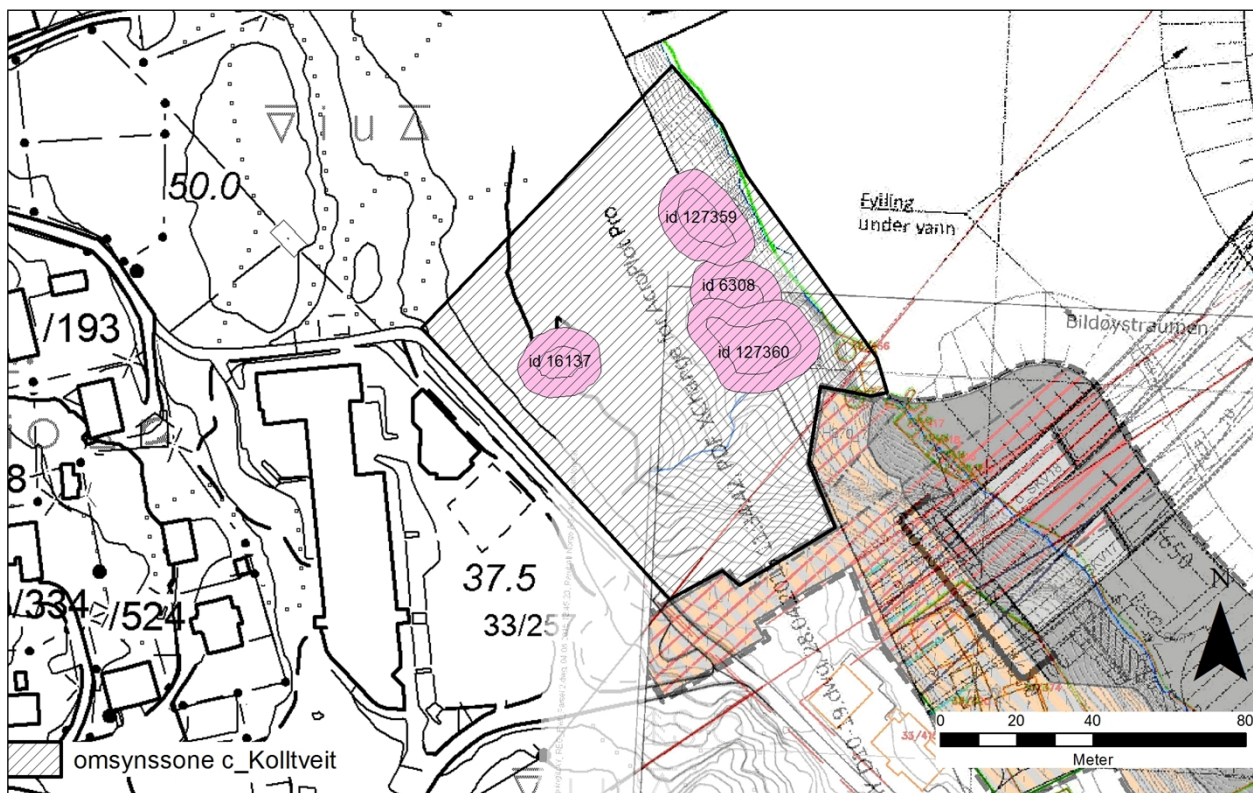
På Kolltveit ligg 4 automatisk freda kulturminne nær nytt planlagt tunnelinnslag; to gravrøyser (Askeladden-id 6308 og 16137), og to steinalderbuplassar (Askeladden-id 127359-127360). Desse kulturminna er inkludert i Riksantikvarens si BARK-liste over prioriterte arkeologiske kulturminne for bevaring, skjøtsel og tilrettelegging etter innspel frå Hordaland fylkeskommune (jf. 121/12, vedtak i FUV 22.11.2012). Det føreligg ein ferdig skjøtelsesplan for kulturminna, skjøtelsen er planlagt utført av Kolltveit skule.

Dei aktuelle kulturminna bør inkluderast i planområdet med arealføremål LNF eller tilsvarande, samt omsynssone c og d, jf. PBL §§ 11-8 c/d og 12-6. Omsynssone d (bandlegging etter kulturminnelova) omfattar den einskilde lokalitet si avgrensing samt 5 m sikringssone. Omsynssone c (vern av kulturmiljø) er eit større areal rundt som skal sikre kulturminna mot uheldig påverknad frå nye tiltak, i dette tilfellet vegane og infrastruktur knytt til dette. Fylkesrådmannen sitt innspel til omsynssoner er vist på kart under. Til omsynssonene må knytast føresegnar som sikrar at dei automatisk freda kulturminna ikkje blir utsett for skade, inngrep eller utilbørleg skjemming:

H730_1: I omsynssona er eitt automatisk freda kulturminne med Askeladden-id 16137. Tiltak eller inngrep som er eigna til å skade, øydeleggje, grave ut, forandre, tildekke, skjule eller på annan måte utilbørleg skjemme kulturminnet er ikkje tillate jf. KML §§ 3 og 8.

H730_2: I omsynssona er tre automatisk freda kulturminne med Askeladden-id 6308, 127359 og 127360. Tiltak eller inngrep som er eigna til å skade, øydeleggje, grave ut, forandre, tildekke, skjule eller på annan måte utilbørleg skjemme kulturminnet er ikkje tillate jf. KML §§ 3 og 8.

H570_1: I omsynssona er fire automatisk freda kulturminne med Askeladden-id 6308, 16137, 127359 og 127360. Inngrep eller aktivitet som kan skade eller påverke dei automatisk freda kulturminna er ikkje tillate. Det kan utførast skjøtsel i tråd med skjøtelsplan. Tiltak eller inngrep i omsynssona utover det som konkret framgår av skjøtelsplanen skal sendast Hordaland fylkeskommune for vurdering jf KML §§ 3 og 8.

Kolltveit, delstrekning 1 Kolltveit-Bildøystraumen: Innspel til omsynssone c vist med skravur

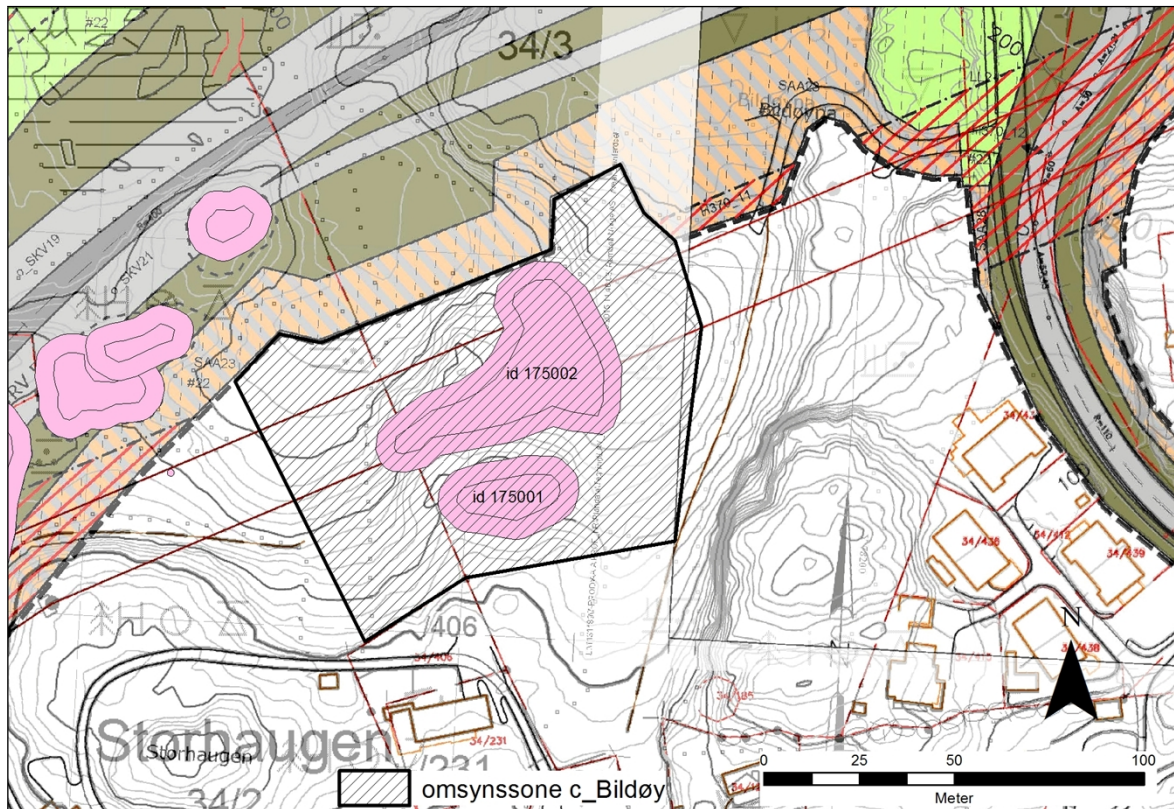
Delstrekning 2 Bildøystraumen - Straumsundet

7 automatisk freda kulturminne på delstrekning 2 Bildøystraumen-Straumsundet er omfatta av dispensasjonssøknad oversendt Riksantikvaren. I tillegg til dei 7 lokalitetane som er i direkte konflikt med planframlegget, er det på Søre Bildøy ytterlegare to automatisk freda steinalderlokalitetar (Askeladden-id 175001-175002) like sør for plangrensa til områdeplan for Sotrasambandet. Dei aktuelle kulturminna bør inkluderast i planområdet med arealføremål LNF eller tilsvarende, samt omsynssone c og d, jf. PBL §§ 11-8 c/d og 12-6. Omsynssone d (bandlegging etter kulturminnelova) omfattar den enskilde lokalitet si avgrensing samt 5 m sikringszone. Omsynssone c (vern av kulturmiljø) er eit større areal rundt som skal sikre kulturminna mot uheldig påverknad frå nye tiltak, i dette tilfellet veglegg og infrastruktur knytt til dette. Fylkesrådmannen sitt innspel til omsynssoner er vist på kart under. Til omsynssonene må knyttast føresegnar som sikrar at dei automatisk freda kulturminna ikkje blir utsett for skade, inngrep eller utilbørleg skjemming:

H730_3: I omsynssona er eitt automatisk freda kulturminne med Askeladden-id 175001. Tiltak eller inngrep som er eigna til å skade, øydeleggje, grave ut, forandre, tildekke, skjule eller på annan måte utilbørleg skjemme kulturminnet er ikkje tillate jf. KML §§ 3 og 8.

H730_4: I omsynssona er eitt automatisk freda kulturminne med Askeladden-id 175002. Tiltak eller inngrep som er eigna til å skade, øydeleggje, grave ut, forandre, tildekke, skjule eller på annan måte utilbørleg skjemme kulturminnet er ikkje tillate jf. KML §§ 3 og 8.

H570_2: I omsynssona er to automatisk freda kulturminne med Askeladden-id 175001 og 175002. Inngrep eller aktivitet som kan skade eller påverke dei automatisk freda kulturminna er ikkje tillate. Jordbruk slik det blir drive per i dag kan halde fram. Tiltak eller nye inngrep i omsynssona, herunder grøfting, djuppløying og liknande, skal sendast Hordaland fylkeskommune for vurdering jf KML §§ 3 og 8.

Søre Bildøy, delstrekning 2 Bildøystraumen-Straumsundet: Innspel til omsynssone c vist med skravur.

Delstrekning 3 Straumsundet – Arefjorden

5 automatisk freda kulturminne på delstrekning 3, på vestsida av Arefjordpollen, er omfatta av dispensasjonssøknad oversendt Riksantikvaren.

Delstrekning 4 Arefjorden – Bergen grense

1 automatisk freda kulturminne (Askeladden-id 174999) ligg utanfor planen sitt areal til offentlig høyring, ca 100 m frå nytt planlagt tunnelinnslag på austsida av Arefjordpollen. Dette kulturminnet bevarast. Lokaliteten ligg så langt frå nye tiltak i planen at fylkesrådmannen ikkje ser det som naudsynt å tilrå omsynssone for dette kulturminnet.

Knarrevika

Ved Sotrabraua ligg industristaden Knarrevika, som er eit kulturmiljø med høg kulturminneverdi. Knarrevika har vore ein gamal ankringsplass og vart husmannsplass på 1700-talet. På byrjinga av 1900-talet starta ein opp med industri (Mølle drift, fosfatfabrikk og sildeoljefabrikk) noko som førte til bygging av produksjonsbygningar, arbeidarbustader og administrasjonsbygg. Knarrevik vart slik det første døme på urban bustadbygging i Fjell kommune. Området er eit prioritert kulturminne i kommuneplanen, merka med Knarrevika H570_2 omsynssone kulturmiljø i arealplankartet med retningsliner. Kommunen har utarbeida eige vedlegg til kommuneplanen med vurdering av kvifor Knarrevik er eit viktig kulturmiljø å ta vare på.

Tiltak i planen er ikkje i direkte konflikt med kulturmiljøet i Knarrevika, men vil få negative konsekvensar for opplevingsverdien av dette. Vi ber om at det vert tatt omsyn til kulturmiljøet i Knarrevika i tråd med retningsliner til kommuneplanen sin arealdel ved gjennomføring av tiltak i dette området.

Vedtaks punkt frå kultur:

1. **Vi ber om at areal på Kolltveit med fire automatisk freda kulturminne i tilstøytande areal til områdeplan rv 555 Sotrasambandet, Fjell kommune, blir inkludert i planen med arealføremål LNF og omsynssone c og d med tilhøyrande føresegner.**
2. **Vi ber om at areal på Søre Bildøy med to automatisk freda kulturminne i tilstøytande areal til områdeplan rv 555 Sotrasambandet, Fjell kommune, blir inkludert i planen med arealføremål LNF og omsynssone c og d med tilhøyrande føresegner.**
3. **Vi ber om at det vert tatt omsyn til kulturmiljøet i Knarrevika i tråd med retningsliner til kommuneplanen sin arealdel ved gjennomføring av tiltak i dette området.**

Sakshandsamar automatisk freda kulturminne: Heidi Handeland
Sakshandsamar nyare tids kulturminne: Inger Lena Gåsemyr